

κῶν, ὑπερμαχεῖ, τόσον ἐν τῇ πολιτείᾳ ὅσον καὶ ἐν τῇ φιλολογίᾳ, τῶν λαϊκῶν ἀποκλειστικῶς συμπεριόντων, δημοκόπος καὶ φίλις πολὺ πλέον τοῦ μετρίου. Καὶ ἀγαπᾷ μὲν ἀληθῶς τὸ ἔθνος του πρὸ παντός ἄλλου, ἀλλὰ καὶ ὑπερεκθειάζει αὐτὸ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο, καὶ ὑπερεκτιμᾷ, ὑπερυψῶν πᾶν ὅ,τι λαϊκὸν καὶ δημῶδες. Τοῦτο δὲ οὐχὶ ἀνευ λόγου. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ὁ Bjoernson παρέχει ἑαυτὸν ὡς τὴν ἐνσάρκωσιν τῶν τοῦ λαοῦ ἀρετῶν, ἐννοεῖται ὅτι ὅσῳ μᾶλλον γεραίρει ταύτας, τόσῳ μᾶλλον ὑψώνει καὶ λαμπρύνει τὸ βᾶθρον, ἐφ' οὗ ἀναστυλοῦται ἡ ἰδία αὐτοῦ δόξα.

Ὅλως τὸυναντίον ὁ Ἰδεν. Ποιητὴς φύσει ἀριστοκρατικῶν κλίσεων, φέρων ἐν ἑαυτῷ πλήρη τὴν συναίσθησιν τῆς πνευματικῆς ὑπεροχῆς, προσεῖδεν ἀνέκαθεν μετ' ἀπισιοδόξου πικρίας πρὸς τὸ ἔργον τῶν ὀλβοδοστῆρων καὶ διαφωτιστῶν τοῦ λαοῦ, καὶ ἔστρεψε τὰ νῶτα πρὸς τὰ «ὠσανά» τοῦ ὄχλου. Ἦδη τὸ πρῶτον αὐτοῦ δραματικὸν δοκίμιον, εἶδος ἐγκωμίου εἰς τὸν Κατιλίναν ἀπήρσεν εἰς τοὺς συντηρητικὸς τῆς πατρίδος του οἰκοκυραίους, ὡς ἐνέχον ἰδέας ἀνατρεπτικὰς τοῦ καθεστώτος. Τοιοῦτοτρόπως ὁ θερμοκέφαλος καὶ πλήρης ἀναμορφωτικῆς ἐνεργείας νεανίσκος, εἰκοσαετῆς μόλις, περιῆλθεν, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ, εἰς ἐμπόλεμον πρὸς τὴν κοινωνίαν κατὰστασιν. Οὐτε ἦτο δυνατόν νὰ γείνη ἄλλως. Εἴρων φύσει, πεπρὸικισμένος διὰ πνεύματος ἐξόχως σατυρικοῦ, ὅσον καὶ φιλοσοφικοῦ, ἔθηκε νέος ἐπὶ τοὺς δακτύλους ἐπὶ τῶν πληγῶν τῆς συγχρόνου κοινωνίας καὶ διὰ τῆς σοβαρωτάτης αὐτοῦ σατύρας ἀνιέως ἐκαυτηρίασε τὴν κενότητα καὶ τὸ ψεῦδος ἐν τῇ πολιτείᾳ τῶν συμπατριωτῶν του. Τὸν πατριωτικὸν κόμπον τῶν συγχρόνων, καθὼς καὶ τὸν ἐν κεναῖς φράσεσιν ἱποτισμὸν τοῦ Bjoernson μαστιζεῖ πρὸ πάντων ἐν τῷ σατυρικῷ αὐτοῦ δράματι: *De unges Forbund*, (ὁ σύνδεσμος τῶν νεανιῶν) 1869.

Ὡς ἦτο ἐπόμενον τὸ ἀκαθέκτως προοδευτικόν, τὸ θορυβῶδες καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐπαναστατικὸν τοῦ νέου Ἰδεν πνεῦμα, ἐδημιούργησεν εἰς αὐτὸν πολὺ καὶ παντοίας ἀντιδράσεις καὶ πειρασμούς καὶ ἐνοχλήσεις, δυσχερεστούσας καὶ πικραίνουσας τὸν ποιητὴν ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ ἀξιώματι: Τὰ δράματά του ἀπηγορεύοντο ὑπὸ τῆς λογοκρισίας· πᾶσα δ' αὐτοῦ πρόθεσις, ὅσῳ καλὴ καὶ ἂν ἦτο, διεβάλλετο ὑπὸ τῶν συκοφαντῶν, οὕτως ὥστε νὰ τοῦ ἀφαίρηται πᾶσα ἐλευθερία δράσεως. Διὰ τοῦτο ὁ Ἰδεν παραιτηθεὶς τῆς θυελλώδους διευθύνσεως τοῦ θεάτρου Νόρσκε, ἐξεπατρίσθη ἐκουσίως τῷ 1864, ἀποδημήσας εἰς Ρώμην. «Δὲν ἔχω καμμίαν ἱκανότητα, ἔγραψε πρὸς φίλον του, νὰ ἦμαι πολίτης συντηρητικός· καὶ ἀφοῦ δὲν ἔχω ἱκανότητα πρὸς τοῦτο δὲν ἀναμεινύομαι μ' αὐτούς».

Τὸ ἄλλος τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἀποξενούμενον τῆς ἀγαπητῆς πατρίδος μετ' αἰμασσοῦσης καρδίας, τὸ

ἐξέφρασεν εἰκονικῶς ὁ Ἰδεν ἐν ἀφελεστάτῳ ὅσον καὶ παθητικῷ ποιήματι, οὕτινος ἀμυδρὰν μετάφρασιν ἐπιχειροῦμεν ἐνταῦθα.

Ἐ τὴ Νορβηγίᾳ ἡ αἰδερή, (*) ἡ πάππια τῆς θαλάσσης, ἔς τὴν γαλανὴν ἀκρογιαλία φηλὰ πάει νὰ φωλιάσῃ. Μαδάει ἀπὸ τὰ στήθη της τὸ πουπουλόχνοῦδό της, καὶ κάμνει μιὰ ζεστὴ μ' αὐτό, μιὰ μαλακὴ φωλιάσα. Μᾶργχονται μ' ἀσπυλινὴ καρδιά ἔς τὸν ὄχθον οἱ ψαράδες καὶ τῆς κουρσεύουν τὴν φωλιά, ὡς ἔς τὸ στερνὸ τὸ χνουδι, — Αὐτὸ δὲν σβεῖ μέσ' ἔς τὸ πωλὶ τὸν πόθο τῆς ἀγάπης: Ξαναμαδάει τὰ στήθη της. Κι' αὐτοὶ ξαναπροβάλλουν καὶ παίρνουν ὅ,τι ἐφύλαττε. Μά, ἀκούραστο κ' ἔκεινο, ἔσ' ἐβράχου τρύπα τὴν φωλιά ξαναρχινάει νὰ φτεיאῇ — Τρίτῃ φορὰ κουρσεύουν τὴν καὶ δὲν ἀφίνουν χνουδι! Τότε κι' αὐτὸ τὴν ἄνοιξῃ, μὲ στήθια ματωμένα, ἀνοίγει νύχτα τὰ φτερά καὶ πάει μακριὰ ἔς τὸ νύτο, ἐκεῖ πού περισσότερο χαμογελοῦν τὰ οὐράνια.

[Ἐπεται τὸ τέλος]

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

«ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΙΘ' ΑΙΩΝΟΣ» ΥΠΟ Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ

... «Ὁ δὲ φιλόσοφος λαβὼν τὸ Βασιλόπουλον, τὸ ἐπῆγεν εἰς τὸ σπῆτι του. Ἐκαμέ του λοιπὸν καινούργιον σπῆτι, μεγάλον καὶ πλατὺ, καὶ τὰ μέσα τοῦ σπητίου ἐκαταλάμπρυνε καὶ ἄσπρισεν. Ἐγράψε γοῦν καὶ ἰσθόρησεν εἰς τοίχους ὅσα μαθήματα ἔμελλε νὰ τοῦ δειξῇ καὶ ἔβαλε τὸν Νέον μέσα εἰς τὸ σπῆτι ἐκεῖνον...»

Τὰ ἀνωτέρω περιέχονται εἰς τὸ περίφημον «Μυθολογικὸν Συντίπα τοῦ φιλοσόφου»· δὲν γνωρίζω ἂν ἔχω ἄδικον ἢ δίκαιον, ἀλλὰ μοῦ φαίνεται ὅτι μετὰ τὴν τῶν τὴν συντομίαν ἐρμηνεύσων τὴν δύναμιν τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας, καὶ ἀθέλητα παρέχουν εἰς ἡμᾶς τὴν κλειδα τῶν μυστηρίων της. Ὁ φιλόσοφος Συντίπας εἶνε τὸ σύμβολον τῆς Γνώσεως· τὸ Βασιλόπουλον εἶνε ὁ ἄνθρωπος ὁ διψῶν τὴν Γνώσιν. Ἀλλὰ πιστεῦτε ὅτι τὸ Βασιλόπουλον θὰ ἐδίψα δι' αὐτήν, θὰ ἤθελε καὶ νὰ ἀκούσῃ τι περὶ τῆς τρομακτικῆς Σφινγὸς, τῆς ὁποίας ὁ ἔρω, ἀντὶ νὰ κορέσῃ, ἀνυπολόγιστος αὐξάνει τὴν ἄφρονα διψάν, τῆς ὁποίας τὸ στόμα οὐδέποτε ἀνοίγεται διὰ νὰ εἴπῃ καὶ πρὸ τῶν ὑποβαλλομένων ἐνώπιόν της ἀπὸ καταβολῆς αἰῶνων πολλαπλῶν λύσεων δῆθεν τοῦ μεγάλου αἰνίγματος; Τῆς Σφινγὸς, ἡ ὁποία πᾶσας τὰς λύσεις ταύτας, καὶ τὰς μᾶλλον ἀντιφατικὰς, φαίνεται ὡς ἐνθαρρύνουσα δι' ἀφῶνων μειδιημάτων, ἀλλ

(*) Θαλασσία μαλακόπιλος νῆσσα. (Somateria lanugilosa norvegica.) Τὰ πολυάριθμα ταῦτα πτηνὰ τῶν βορείων θαλασσῶν, κατὰ τὴν περίοδον τῆς ὥστοκίας ἐξεργάμενα ἐπὶ τῶν νησιδῶν κατασκευάζουσι τὰς φωλεὰς αὐτῶν διὰ χονδροειδῶν ὕλικῶν ἐπενδύοντ' αὐτάς· ἐνδοθεν ἔπειτα διὰ στρώματος ἐκ τῶν ἰδίων πτελῶν, πολυτιμοτάτων πρὸς γόμωσιν προσκεφαλαίων κτλ. Οἱ ἰδιοκτῆται τοιούτων νησιδῶν ἐν Νορβηγίᾳ προπαρασκευάζουσι προφυλακτικὰ ὑπὲρ τῶν πτηνῶν καταφύγια καὶ τὰ πεοιοιοῦντα μέχρι τῆς ἐκκολάψεως, ὅποτε περισυλλέγουσιν ἐκ τῶν φωλεῶν τὰ πτελα πρὸς ἐμπορίαν. Τοῦναντίον ὅμως λαοὶ τινες, οἷον οἱ Ἰσλανδοί, Γροιλανδοὶ κτλ. καταδύκοντες τὰς νήσους, ἀφαιροῦσιν ἀπὸ τῶν φωλεῶν αὐτῶν τὰ καὶ τὰ πτελα, καταναγκάζοντες αὐτὰ νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν ἀποπτελῶσιν καὶ τὸ ἔργον τῆς ὥστοκίας.

οὐδέποτε αὐτὴ ὠμίλησεν, οὐδὲ θὰ ὠμίλησῃ, ἀποκαλύπτουσα τὴν μίαν καὶ μόνην λύσιν τοῦ αἰνίγματος; Πιστεύετε ὅτι τὸ Βασιλόπουλον θὰ ἔστρεψε πλήρεις ἔρωτος καὶ πόθου ὀφθαλμούς πρὸς τὸ τέρας τὸ ἀμείλικτον, ἂν δὲν εὐρίσκετο ἐκεῖ ὁ φιλόσοφος, ὁ παντογνώστης, ὁ ἀστρολόγος, ὁ γόης, ὁ διδάσκαλος Συντίπας διὰ νὰ παραστήσῃ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ μαθητοῦ μὲ τὴν δύναμιν τῆς τέχνης του, ὑπὸ μορφὴν παγκάλου καὶ ἀρρήτως θελκτικῆς ἀγάλματος, τὸ τέρας; Πιστεύετε ὅτι ὁ νεαρὸς πρίγκιψ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ αἰσθανθῇ καὶ τὸ παραμικρὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὰ μαθηματα τοῦ διδασκάλου του, ἂν ὁ διδάσκαλος οὗτος δὲν ἐφρόντιζε νὰ τοῦ κάμῃ «καινούργιο σπίτι, μεγάλο καὶ πλατύ», σπίτι ἔκλεικον, ἔκλαμπρον, ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ ὁποίου νὰ γράψῃ καὶ νὰ ἱστορήσῃ ὁ ἴδιος τὰ μαθήματα ἐκεῖνα; Καὶ πιστεύετε ὅτι τὰ μαθήματα ἐκεῖνα εἶχον σημασίαν τινα καὶ ὠραϊότητα καὶ ἀλήθειαν ἀνεξάρτητον τοῦ διδασκάλου, ὅστις τὰ ἔγραφε καὶ τὰ ἱστοροῦσε, καὶ τὰ ἐδημιουργεῖ οὕτω καὶ τὰ ἀπεκάλυπτεν ὑπὸ νέον φῶς;

Ὅ,τι συνέβη εἰς τὸ Βασιλόπουλον ἐκεῖνο ἐπαναλαμβάνεται καθ' ἑκάστην ἐν τῷ κόσμῳ. Τὰ μαθήματα τοῦ Συντίπα εἶνε τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας τὰ μαθήματα, τὰ ἐκ τῆς τέχνης, τῆς ἐπιστήμης, τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἱστορίας, ἐκεῖνα διὰ τῶν ὁποίων οἱ ὀφθαλμοὶ μας διανοίγονται ἑκθαμβοὶ πρὸ τῶν θαυμάτων τῆς φύσεως καὶ τῆς ζωῆς. Δὲν θὰ μᾶς ἐθαμβοῦν, δὲν θὰ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ ἀποκαλύψωσι πρὸ ἡμῶν, δὲν θὰ ὑπῆρχον, δὲν θὰ ἦσαν θαύματα, ἂν δὲν προϋπῆρχεν ὁ Λόγος, ὁ δημιουργῶν καὶ ἐνωματῶν καὶ ἐμφανῶν πνοῇ καὶ ἀναπτύσσων εἰς κάλλος καὶ ἐξαιρίων εἰς ὕψος καὶ παρέχων τὴν ἐπίφασιν τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ἀγαθοῦ εἰς ἀσύστατα ὀνειροφαντάσματα, ὁμιχλοφάνη καὶ ἀτμοῦφαντα. Καὶ τοῦ Λόγου τούτου τὰ δημιουργήματα ὑπερβάλλουσιν ἐν ποικιλίᾳ τὰ ἀπειροπληθῆ φαινόμενα τοῦ κόσμου. «Ὁ εἰλικρινὴς ἄνθρωπος, λέγει κἄπου μέγας τις ἰδανιστὴς φιλόσοφος, ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς ὁμοίους του, βέβαιος πρὸς αὐτοὺς ὅτι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον παρίσταται ὡς βέβαιον, ὡς πραγματικὸν γεγονὸς. Ἄλλ' ὁ τρόπος ὅμως διὰ τοῦ ὁποίου λαμβάνει ὑπόστασιν τὸ γεγονὸς τοῦτο ρυθμίζεται δυνάμει τῶν νόμων τῆς ἰδέας τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου σκέψεως. Διὰ καθὲ ἀνθρώπου ὁ κόσμος τῆς φύσεως ὑφίσταται ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ φαντασίᾳ. Ὁ κόσμος οὕτως εἶναι ἡ πολυπλοκή εἰκὼν τῶν ὀνειροφανμάτων. Τὴν εἰκὼνα ταύτην ἀναλαμβάνουν ἑκάστοτε νὰ ἀναπαράσχωσιν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας, ἕκαστος κατὰ τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ συνειδησιν καὶ ἀντίληψιν, χρησιμοποιοῦντες ἐπὶ τούτῳ παντοῖα καὶ ποικιλόμορφα ὄργανα, ἀπὸ τῆς ποιητικῆς λύρας μέχρι τῆς χειρουργικῆς σμίλης, καὶ ἀπὸ τῶν μουσικῶν ἤχων μέχρι τῶν ἀλγεβρικῶν λογαριθμῶν, ποιηταί, ἐπιστήμονες, καλλιτέχναι, πολιτικοί, θετικισταὶ καὶ ἰδανισταὶ φιλόσοφοι, ἐφευρέται καὶ ταξινόμοι μεταφυσικῶν καὶ ὁλιστικῶν συστημάτων, εὐρυμαθεῖς καὶ βαθύφρονες ἱστορικοί, θιασῶται τῆς Προνοίας ἢ ὁπαδοὶ τῆς μοιροδοξίας. Ὅ,τι καὶ ἂν λέγουν, ἡ Φαντασία εἶναι ἡ δέσποινα τοῦ κόσμου τούτου, τὸ στοιχεῖον τὸ κυρίαρχον τῶν παντοιοτρόπων ἐκδηλώσεων τοῦ πνεύ-

ματος, καὶ τὸ Ὅνειρον εἶναι ἡ μόνη πραγματικότης. Τὴν ἀξίαν τῶν μεγάλων συγγραφέων ἀποτελεῖ ἡ δύναμις καὶ ἡ τέχνη μετ' ὧν κατώρθωσαν νὰ αἰσθητοποιήσουν τὸ ὄνειρον τοῦτο, ὥστε νὰ νομιζόμεν ἡμεῖς ὅτι ἀρκεῖ νὰ ἐκτείνωμεν τὰς χεῖρας διὰ νὰ τὸ περιπτυχθῶμεν. Ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν, ὡς ἐν τῷ διηγήματι τοῦ Ἀνδρυσεν, ἡ Σκιά τοῦ ἀνθρώπου προσκτάται αὐτοπαρξίαν, γίνεται ἄνθρωπος καὶ αὐτὴ...

Ταῦτά καὶ σκέψεις μὲ κατελάμβανον, περιεργαζόμενον τὸ πρῶτον τεῦχος τῆς «Ἱστορίας τοῦ ἸΘ' Αἰῶνος», τοῦ μεγάλῃς ἐπιβολῆς ἔργου, τὸ ὁποῖον συνέγραψεν ὁ καθηγητὴς κ. Παῦλος Καρολίδης, καὶ ἤρχισε νὰ ἐκδίδῃ ὁ φίλος κ. Γ. Κασδόνης. Ὅτι δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ συνήθων δασκαλικῶν φυλλάδων, ἀτάκτων συμπληρημάτων ἐκ τούτου ἡ ἐκείνου τοῦ ξενικοῦ ἀναγνώσματος, πείθεται τις ὅχι μόνον ἐκ τῆς ἐκτιμῆσεως τῆς ὁποίας ἀπολαύει παρ' ἡμῖν ὁ κ. Καρολίδης ὡς πολυμαθὴς λόγιος καὶ ἐμβριθὴς ἱστοριοδίφης, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς εἰς τὴν Ἱστορίαν ταύτην Εἰσαγωγῆς, τὴν ὁποίαν πέρυσιν ἐδημοσίευσεν ὡς τηλαυγὲς μέτωπον τοῦ ὅλου ἔργου.

Δέκατος ἔνατος αἰὼν! Καὶ μόνῃ ἡ λέξις αὕτη ἀρκεῖ νὰ προκαλέσῃ ἐντός μου φρικιάσεις ὡς ἐξ ἑσπερας συγκινήσεως. Εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτον ἀνῆλθον ἐγὼ, αὐτοῦ κ' ἐγὼ εἶμαι γέννημα, ὡς μικροσκοπικὸς τις κόκκος ἐν τῷ Ἀπείρῳ. Καὶ ὅμως αἰσθάνομαι ὅτι ἡ μικροσκοπικότης μου αὕτη στενωδὴ συνδέεται μετὰ τοῦ ἱλιγγιῶδους μεγαλείου τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ὅσον καὶ ἂν εἶμαι ἀσήμαντος, δὲν πρέπει τάχα νὰ υπερηφανεύομαι διότι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτον ζῶ; Ἀκούω τὴν ὑπόκωφον βόήν του, ὡς ἀκούει ὁ ποιητὴς τὸ ποτάμι τοῦ Καιροῦ:

Τρανὸ ποτάμι ποῦ στιγμὴ ξανάρεμα δὲν ἔχει,
Ποῦ ὁμπρὸς ὁμπρὸς ἀδιάκοπα κατὰ τὸ σκότος τρέχει,
Ποῦ σέρνει χώραις καὶ βουνὰ 'ς ἄγριου βυθοῦ μαυρίλα,
Ποῦ ἀνθρώπους κ' ἔθνη ὀλόκληρα μετ' ὁρμὴν τραβάει σὰ φύλλα.

Καὶ αἰσθάνομαι πρὸ πάντων ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτον ὑπὲρ πάντα ἄλλον, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ Ναπολέοντος, τοῦ Γκαίτη, τοῦ Βάσιλτικου, τοῦ Δάρβιν, τοῦ Ἐδισων, ἀρμόζει ἡ προσωπομῖα τοῦ μεγάλου. Ὅχι τόσον ἴσως διὰ τοὺς ἥρωας τοὺς διαλάμπαντας ἐν αὐτῷ καὶ καθοδηγῆσαντας τὴν πορείαν του, ὁμοίους τῶν ὁποίων δυνατόν νὰ συναντήσετε ἐν τῇ παρελθόντι. Ἀλλὰ κυρίως μέγας διὰ τὸν ἥρωα, ὅστις ἀπαρμιλλῶς ἀναδεικνύεται κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον μόνον, οὐχὶ πλέον δούλος ἡ νευρόσπαστον, ὡς ἄλλοτε, ἀλλὰ μεγαλόφρων καὶ κραταῖος πρωταγωνιστὴς, ἔχων συνειδησιν τῆς ἀξίας του καὶ τῆς ἀποστολῆς του καὶ ὁ ἥρωας οὗτος εἶναι ὁ λαός. Μέγας αἰὼν, διότι κατ' αὐτὸν ἡ ἱστορικὴ συνειδήσις, ἡ ἰδέα τῆς καθολικῆς ἐνότητος τῆς ἀνθρωπότητος, τὸ φιλοσοφικὸν δίκαιον, τὸ κράτος τῆς ἐπιστήμης, ἡ πρὸς τὰ ἰδεώδη τάσις, ἡ θεωρία καὶ ἡ ἔρευνα τοῦ παρελθόντος, τὸ ἀνθρώπινον, μετὰ μίαν λέξιν, πνεῦμα, ἀνεπτύχθη καὶ ἐξέλαμψε καὶ ἐκαρποφόρησε καὶ ἐμεσοῦράνησεν ὡς οὐδέποτε ἄλλοτε. Τὰ σκιερὰ αὐτοῦ μέρη δὲν ἰσχύουν νὰ ἀμαυρώσουν τὴν αἴγλην του.

Κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα καὶ ἡ Ἱστορία ἀνυψώθη εἰς ἐπιστήμης περιωπὴν. «Οὗτος, λέγει ὁ κ. Καρολίδης, δύναται νὰ κληθῇ αἰὼν κατ' ἐξοχὴν

ιστορικὸς οὐχὶ μόνον διὰ τὸ μεγαλεῖον τῶν ιστορικῶν γεγονότων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν βαθεῖαν συνείδησιν τοῦ ιστορικοῦ βίου ἣν ὁ σημεῖονα μείζονα προσκτᾶται ἢ ἀνθρωπότης, καὶ διὰ τὴν σπουδαίαν περὶ τοῦτον μελέτην. . . Ἡ μόνη ἐπιστήμη, ἥτις δύναται νὰ ὑψώσῃ ἡμᾶς εἰς τὸ ποιητικὸν ὕψος τοῦ ιδεώδους χωρὶς νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν πνευματικὴν ἡμῶν νηφαλιότητα καὶ χωρὶς νὰ παρασύρῃ ἡμᾶς εἰς τὰ νειροπολήματα τῆς ποιήσεως καὶ φαντασίας, εἶνε ἡ Ἱστορία. . .

Ἡ Ἱστορία, μέσῃν κατέχουσα θέσιν, καθὼς λέγει ὁ Γερβίνος, μεταξὺ ποιήσεως καὶ φιλοσοφίας, κτλ. » Ἐκ τῆς ἱστορίας, ὡς ἀνεπτύχθη κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον, διδάσκονται ὅτι δὲν πρέπει νὰ νομίζω ἀρκετὴν πρὸς κατανόησιν αὐτῆς τὴν ἐκθεσιν γεγονότων μόνον χρονολογικῶς ἐκτεθειμένων, ἀλλὰ τὴν νόησιν τοῦ ἐσωτερικοῦ βίου τῶν λαῶν καὶ τῶν ἐθνῶν, τοῦ ἐμπνεόντος τὰ γεγονότα ταῦτα ὅτι ὁ πόλεμος εἶνε ἀληθῶς πατὴρ πάντων, ὡς ἀποφαίνεται ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος, ὅτι ἐκ τῶν διχονοιῶν καὶ τῶν συγκρούσεων πηγάζει ἡ ἀρμονία, καὶ ἐκ τῶν διακρίσεων ἐπέρχεται ἡ ἐνότης, καὶ ὅτι οὐδεμία ἱστορικὴ παράδοσις ἀρκεῖ νὰ καταπνίξῃ τὴν ὁρμὴν τῶν φυσικῶν δυνάμεων καὶ οὐδεμία συνθήκη τὴν λογικὴν τῶν πραγμάτων. Διδάσκονται τὰ πράγματα ταῦτα νὰ ἐκτιμῶ μετὰ χρυσῆς τινος μετριότητος, νὰ θαυμάζω τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ νὰ μὴ τυφλώττω καὶ πρὸς τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ. Ἐκ δὲ τῶν ιστορικῶν σελίδων τὰς ὁποίας πρὸ ἐμοῦ ἀναπτύσσει ὁ κ. Καρολίδης διδάσκονται, πλην τούτων, τὸ κυριώτερον ἴσως, νὰ σέβωμαι τὴν ιδεάν τῆς ἐλληνικῆς πατρίδος, καὶ νὰ θεωρῶ τὴν ἐλληνικὴν ἱστορίαν « ἀρετηρίαν » καὶ κέντρον παντὸς τοῦ ὑψηλοτέρου ιστορικοῦ βίου τῆς Εὐρώπης. »

Ἀδιαφορῶ ἂν ὡς ἐκ τῆς τάξεως ταύτης προδίδει ἐνίοτε, ὡς ἴσως τινὲς ὑπολαμβάνουν, ὁ κ. Καρολίδης τὴν ἀπόλυτον ἀμεροληψίαν τὴν ὁποίαν ἐν παντὶ δέον νὰ τηρῇ ὁ ἐπιστήμων ἱστορικὸς πρὸ τῆς ἀντιλήψεως τῶν πραγμάτων. Ἀδιαφορῶ πρὸς τούτοις ἂν ἀμύνεται οὗτος ὑπὲρ τῆς λεγομένης ἡθικῆς τάξεως καὶ τῆς ιδέας τοῦ Θεοῦ κατὰ τῶν θετικῶν τάσεων τοῦ αἵματος, μὴ συμμεριζόμενος καθόλου τὰς ιδέας τῶν ἀντικαθιδρυμένων τὴν ἱστορίαν ὡς Δράμα, τοῦ ὁποίου τὴν ὕλην ἀποτελοῦσι τὰ γεγονότα καὶ τοὺς ἡθοποιοὺς οἱ ἀνθρώποι· τοῦ ὁποίου συγγραφεὺς εἶνε τὸ περιέχον, τὸ milieu.—ὁ Θεὸς κατ' αὐτοὺς οὐδὲν ἕτερον εἶνε ἢ τὸ περιέχον τοῦτο, ἀνθρωπομορφωθὲν—, καὶ κριτικὸς ὁ ιστορικὸς, ἄνευ τινὸς ὑψηλοτέρης προνοίας διηκούσης ἐπὶ τοῦ παντός. «Ὅ, τι μὲ ἐνδιαφέρει, ὅ, τι μὲ κἀννεὶ νὰ συγκινούμαι, νὰ θαυμάζω, νὰ πιστεύω, εἶνε ἡ τέχνη μὲθ' ἧς ὁ ἱστορικὸς τὸν ἐκκλινόντα κόσμον, τὸν ὁποῖον παριστᾷ ἐνωπῶν μου, ζωογονεῖ διὰ τῆς ιδέας αὐτοῦ ψυχῆς, καὶ ἡ εἰλικρίνεια αὐτοῦ, ἐξ ἧς πρῶτος οὗτος πιστεύει εἰς τὴν ἐξ ἀντικειμένου ἀληθείαν τῶν πορισμάτων τῆς ἱστορικῆς . . . φαντασίας του. Ἐνὸς ὅπου ὑπάρχουν Συντίπαι, γνωρίζοντας νὰ ζωγραφίσουν ἐπὶ τῶν λευκῶν τοίχων τὰ μαθήματα, εἶνε ὥρατα καὶ ἀγαθὰ καὶ ἀληθῆ τὰ μαθήματα ταῦτα, μόνον ἐξ ἐκείνων πηγάζοντα καὶ δυνάμει ἐκείνων.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ὁδὸν καὶ γεῦσιν

Ἐν ἔκτενεί ἄρθρῳ τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῶν φυτοφάγων» γράφων ὁ Dr P. Andries περὶ τῆς ἐνεργείας ἣν τὰ διάφορα τρόφιμα ἐπιφέρουσιν εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν γευσμένων, ἀναφέρει μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς :

«Ὅταν ἄνθρωπός τις φάγῃ κρέας κυνός, γίνεται ἐχθρὸς ὅλων τῶν κυνῶν, καὶ οἱ μὲν μικροὶ φεύγουσιν αὐτόν, οἱ δὲ μεγάλοι ἐπιτίθενται κατ' αὐτόν. Ὅταν φάγῃ ἵππειον κρέας, σχηματίζεται ἐχθρὰ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἵππων, ἡ δὲ μεταξὺ αὐτῶν σχέσις εἶναι σκληρὰ καὶ ἀγρία. Οἱ Ἴταλοι εἶναι βασιανιστὰι τῶν ἵππων καὶ θὰ εἶναι ἐφ' ὅσον τρώγουσιν ἵππειον κρέας. Λίαν εὐαίσθητος πρὸς τὴν ὁρμὴν τῶν ἀνθρώπων εἶναι ὁ ἵππος καὶ διὰ τοῦτο οἱ Οὐγγροὶ ἱπποκλέπται μεταχειρίζονται τὸν ἐξῆς τρόπον : πτύουσι τὸν ἵππον εἰς τὸ στόμα καὶ τρίβουσι τὰ ἐνδύματα τῶν ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ ἵππου, οὗτος δὲ ἀκολουθεῖ αὐτοὺς τότε πανταχοῦ. Ὁ περίφημος δαμαστής τῶν ἵππων Rarey, ὅστις ἀμέσως ἐδάμαζε καὶ τοὺς ἀγριωτέρους ἵππους, μετεχειρίζετο πρὸς τοῦτο ἀπλῶς τὸν ἰδρωτὰ αὐτοῦ. Ὅτι καὶ τὸ γάλα παρουσιάζει τὰ αὐτὰ φαινόμενα βλέπομεν εἰς τὰς σχέσεις τῶν Νομάδων λαῶν πρὸς τοὺς ἵππους τῶν, τῶν ὁποίων τὸ γάλα πίνουσιν : ὁ ἵππος ἀκολουθεῖ πᾶσαν λέξιν καὶ πᾶν νεῦμα αὐτῶν ὡς κύων. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ αἱ ἐξῆς περιπτώσεις : ὅταν κύων τις θηλάσῃ μικρὸν λαγῶν, ἢ ὅταν γάτα θηλάσῃ ποντικὸν ἢ κύνα, μεταβάλλεται διὰ τοῦ γάλακτος ἡ φυσικὴ ἐχθρὰ εἰς φιλίαν. Ἐντελῶς ἀντίθετος εἶνε ἡ σχέσις μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ ἵππου, εἰς τοὺς λαοὺς τοὺς τρώγοντας ἵππειον κρέας, καὶ τοῦ κυνὸς εἰς τοὺς τρώγοντας κύνας, ὡς ἐμνημονεύσαμεν καὶ ἀνωτέρω. Ὅταν εἰς τὰ ὄρη φονεῦθῃ ζῶον τι καθαρίζουσιν οἱ ἄνθρωποι καλῶς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀπὸ πάσης κηλίδος αἵματος, διότι ἡ ὁρμὴ τοῦ αἵματος προκαλεῖ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο πολλοὺς ἀγῶνας μεταξὺ τῶν ζῶων τῶν θηρευτικῶν. Παρὰ τὰ σφαγεῖα τῶν ἵππων, καὶ ὅπου κατεργάζονται τὰ δέρματα αὐτῶν, γίνονται ἄγριοι οἱ πλεῖστοι ἵπποι, ὡς καὶ ἕκαστον ζῶον ἐμπροσθεν τοῦ σφαγείου. Ὁ συγγραφεὺς φθάνει τέλος εἰς τὸν ἐξῆς ἰσχυρισμόν : «Τὸ γάλα καὶ ὁ ἰδρὼς ἐπιφέρουσι συμπάθειαν καὶ φιλίαν, τὸ δὲ κρέας καὶ τὸ αἷμα ἀντιπάθειαν, μῖσος καὶ ἐχθραν».

Προάδινά γαρυφαλλὰ

Τὸ νεώτερον φαινόμενον ὅπερ ἀπασχολεῖ τὸ ἐν Παρισίοις ἐμπόριον τῶν ἀνθέων εἶναι ἡ ἐμφάνισις πρασίνων γαρυφαλλῶν. Ὅτε ταῦτα ἐνεφανίσθησαν πρὸ τινος εἰς τὰ ἐν Παρισίοις ἀνθοπωλεῖα, ἐξήγγειραν τὴν ἐκπληξὴν τοῦ τε κοινοῦ καὶ τῶν ἐμπόρων καὶ τὸ μὲν κοινὸν ἠγόραζεν αὐτὰ μετὰ τοσαύτης προθυμίας ὥστε ἡ τιμὴ τῶν ὑψώθη ταχέως μέχρι 2 φράγκων δι' ἕκαστον, οἱ εἰδημόνες ὅμως ἐδείκνυν μεγάλην δυσπιστίαν. Οἱ ἔμποροι τῶν ἀνθέων προσεκάλεσαν ἀμέσως τὴν ἀστυνομίαν, διότι ὡς ἔλεγον, πρόκειται περὶ ἀπάτης, καθ' ὅτι πράσινα γαρυφαλλὰ δὲν ὑπάρχουσι. Ἡ ἀστυνομία κατέσχε τινὰ τῶν περιέργων τούτων ἀνθέων καὶ τὰ πα-